

SIRP

NUMBER 39 (3224)

EESTI KULTUURILEHT

hind 15 krooni

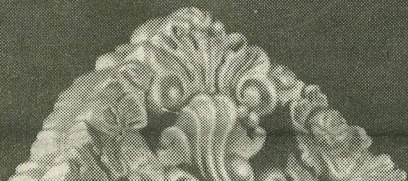
17. OKTOOBER 2008

ARVAMUS Ministri kultuuriproгноos, oktoobripiinad. Lk 2-3/ **ÜHISKOND** Soome väljaandjad, hirmu allikad, ajaloo juurasõlmed. Lk 3-5/ **KUNST** Igamehe kunstipealinn, Lamboo portreed, galeriid. Lk 6-8/ **FILM** Klaus inimesed, kallid Koltšak, kui film läks üle piiri. Lk 9-10/ **TEATER** Pessimistlik Rakvere, Pärnu NB, Tartu isad. Lk 16-17, 24/ **MUUSIKA** Palavikus klaver, elegantne tšello, muusikud maailmalavadel. Lk 15, 18.

SIRP eri: NOBELIST Le Clézio Lk 11-14

„Armastuse valem”

Mari Vihmandi ooper kahes vaatuses, maailma esietendus
rahvusoperis Estonia 17. oktoobril.

Kui mõne aasta eest sattus minu kätte Merike Vaitmaa vahendusel Esther Vilari romaan „Die Mathematik der Nina Gluckstein” (1985) koos helilooja Mari Vihmandi sooviga, et keegi kirjutaks selle ainetel libreto, olin üllatatud, ent ka huvitatud. Mari Vihmandi loomingut mingil määral tundsin, Esther Vilar oli mulle tundmatu nimi, ent tema romaan (või pikem jutustus) intrigeeris. Seal oli nii müügiedu pretensiooni sugemeid kui ka tõsiseltvõetavaid mõttekäike ja samas kuidagi lapsikut suhtumist armastusse – just see, mis andis ooperile pealkirja, „armastuse valem”, tundus mulle teismelise tütarlapse armsalt naiivse keerutamisena, mitte naiseliku kavalusena, nagu autor selle on välja käinud.

Niisiis segu küpsusest ja lapsemeelsusest, stampidest ja omapärast. Vaimustust ei äratanud, huvi küll. Peategelane Nina Gluckstein tõi meelde Diego Rivera maali imekaunist punapäisest naisest kallade taustal (kallad olid ju Rivera lemmikud), miskipärast arvan, et just see kaunitar seisis Vilari silme ees, kui ta Ninat kirjeldas, loodan seda temalt küsida.

Igatahes sai „kallast” mulle libreto kirjutamisel võtmesõna ja sümbol, iseasi, kui palju seda ooperis ette tuleb. Mari Vihmand ei ole just Puccini kombel libretistide hirm, küll aga kindlameelne helilooja, kes täpselt teab, mida ta tahab. Ja kui seda ei saa, teeb ise. Kogu ooper, alates romaani valikust, jätkates libreto ja lavastusega, on ikkagi eeskätt Mari Vihmandi yaimujõu tulemus Esther Vilari ainetel. Kuigi ma pole ühtki proovi veel näinud, tervikust rääkimata, olen kokku puutunud nii helilooja kui ka lavastaja Liis Kollega, ega kahtle ka lavastuses, mul on nende kahe daamiga kokkupuute põhjal alust arvata, et lavastus on lüüriline, ent jõuline.

Esther Vilar, tänu kellele kõik nii-öelda lahti läks, ei pidanud paljuks selle ooperi esietendusele ise kohale tulla. Autori läbilööki tuli 1970. aastatel omamoodi äraspidise feministina, 1971. aastal ilmunud romaan „Der dressierte Mann” („Dresseeritud mees”) ajas tõsifeministid tagajalgadele. Selles visatakse kinnas muu hulgas ka lesbidele, kellele enda õigustamiseks feminismi tarvis minevat, ja tembeldatakse nii kaude kõik feministid lesbilisteks.

1975. aastal võisid tuhanded saksa keeleruumi televaatajad nautida Vilari teleduelli ürgfeministi, tulevase kuulsa feministide ajakirja Emma asutaja Alice Schwarzeriga, kes kahevõitluse käigus nurka surutuna oma vastast süüdistas: „Sie sind nicht nur Sexistin, sondern auch Faschistin“ („Te pole ainult seksist, vaid ka fašist”), mis muidugi Vilari kurja kuulsust kõvasti tõstis.

Kuid elamine kahe maa (Saksamaa ja Argentina) ning keele (saksa, hispaania) mõjuväljas on Vilari loomingut ja isiksust kindlasti mitmeti rikastanud ning teinud temast looja, kes erineb nii saksa kui ka argentina autoritest, ja erilise nähtuse maailmakirjanduses.

Tema „Armastuse valemiga” saab lugeja ka raamatu kujul tutvuda, tänu Mari Vihmandi äsja ilmunud eestindusele.

Aga ooper? Ooper on ikkagi eeskätt auavaldus armastusele, mis kipub tänapäeva inimese väärtuskaalal langema üha alla poole.

Maimu Berg